

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Teze bakalářské práce

**Problematika nedostatku sociálního bydlení
na příkladu Pardubic**

Kateřina Stránská

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá problematikou sociálního bydlení na příkladu Pardubic. První část je zaměřena na teoretické shrnutí oblasti bydlení v ČR (konkrétně např. systém prostupného bydlení a sociální bydlení), sociální exkluze (ve vztahu k bydlení) a úlohy státu ve výše zmíněném. Cílem praktické části je pomocí výzkumných podotázek: „Jak město Pardubice zajišťuje sociální bydlení?“ a „Jak jsou lidé žijící v městské ubytovně spokojeni s touto formou bydlení?“ odpovědět na hlavní výzkumnou otázku: „Jaká je současná situace sociálního bydlení na příkladu Pardubic?“. Práce prezentuje, jak město Pardubice zajišťuje sociální bydlení pro svoje občany a využívá kvalitativního výzkumu ve formě polostrukturovaných rozhovorů s šestnácti nájemníky městské ubytovny v Češkově ulici. Rozhovory zjišťují, jak se nájemníkům na ubytovně žije, v čem spatřují pozitiva a negativa, z jakého důvodu se na ubytovnu dostali, jak vnímají systém vrátnice, jak hodlají bytovou situaci řešit apod.

Cíle práce a metodika

Cílem práce je analyzovat současný fenomén nedostatku sociálního bydlení a přiblížit způsob bydlení na městské ubytovně v Pardubicích. Za tímto účelem byla formulována hlavní výzkumná otázka (HVO): „*Jaká je současná situace sociálního bydlení na příkladu Pardubic?*“

Dílčími cíli jsou: představení bydlení v České republice, sociální exkluze a sociální začleňování a představení konceptů sociálního a prostupného bydlení. K tomuto účelu byly vytvořeny vedlejší výzkumné otázky (VVO1) „*Jak město Pardubice zajišťuje sociální bydlení?*“ a (VVO2) „*Jak jsou lidé žijící v městské ubytovně spokojeni s touto formou bydlení?*“, díky kterým bude jednodušší odpovědět na hlavní výzkumnou otázku. Mezi dílčí cíle této bakalářské práce lze zařadit hlubší porozumění danému tématu a aplikace teoretických vědomostí získávaných při studiu.

Teoretická část bakalářské práce byla založena na podrobném prostudování již dostupných informací (sekundárních dat), které byly získávány z odborných publikací, internetových zdrojů a odborných článků.

Bakalářská práce využívá kvalitativního výzkumu. Jako výzkumná technika kvalitativního výzkumu byla zvolena technika polostrukturovaného rozhovoru s lidmi žijícími na městské ubytovně v Pardubicích. Polostrukturovaných rozhovorů se zúčastnilo šestnáct nájemníků žijící na městské ubytovně v Češkově ulici a zachycují jejich názor na

život na ubytovně, v čem spatřují negativa a pozitiva ubytovny, z jakých důvodů na ubytovně žijí a jak řeší svoji aktuální bytovou situaci. V práci jsou uvedeny výsledky z provedených rozhovorů, jejich analýza a zhodnocení.

Dále práce vychází z dat získaných od vedení ubytovny, sociální pracovnice působící na městské ubytovně a komunikace s magistrátem města. Komunikace a schůzky se sociální pracovnicí probíhaly od října 2014 do ledna 2015.

Vlastní teze

Pojem sociální bydlení není v České republice přesně definován a jeho koncepcí bylo pověřeno Ministerstvo práce a sociálních věcí spolu s Ministerstvem pro místní rozvoj. Dle individuálního posouzení a sociálního šetření by bylo domácnostem poskytnuto bydlení vyhovující jejich aktuálním potřebám a možnostem. Koncepce sociálního (dostupného) bydlení se velice podobá koncepci prostupného bydlení. Není ale povinností či nutností „projít“ všechny stupně bydlení a není jasně určená návaznost jednotlivých stupňů. Sociální bydlení je nutné zavést především z důvodů finanční nedostupnosti bydlení, diskriminace na trhu s nájemními byty a z důvodu rostoucího počtu lidí bez domova či jinak vyloučených z bydlení. Je tudíž nutné přesně definovat základní standardy, aby se členové domácnosti necítili ohroženi diskriminací a hlavně aby bydlení vyhovovalo jejich potřebám a aby se takové bydlení dalo pokládat za bezpečný domov. Umístění domácnosti nebo jednotlivce do standardního nájemního bydlení by mělo proběhnout v co nejkratší době.

Stát zajišťuje finanční pomoc prostřednictvím dávek příspěvku a doplatku na bydlení. Tato finanční pomoc je určena osobám s nižšími příjmy na krytí nákladů na bydlení a služby. Celkové výdaje státu na příspěvky a doplatky na bydlení vzrostly z 2 088 mil. Kč v roce 2007 na 10 217 mil. Kč v roce 2013, tedy na téměř pětinasobek. V roce 2011 byla přijata opatření, jež mají za cíl zabránit skutečně dlouhodobé závislosti některých osob na tomto typu sociálních transferů. Od roku 2013 je vyplácení dávek *příspěvku a doplatku na bydlení* časově omezeno.

Stát dále podporuje bydlení dotacemi na výstavbu podporovaných bytů. O dotaci může požádat nejen obec, ale i soukromá fyzická nebo právnická osoba. Od roku 2008 přestaly být poskytovány dotace na výstavbu nájemních bytů z důvodu nepřesného vymezení plošného standardu dotovaných bytů a nedostatečné vymezení maximálních nákladů na 1 m² podlahové plochy bytu.

Závěry

Praktická část bakalářské práce objasnila, jak se město Pardubice snaží zajistit osobám v těžké životní či finanční situaci alespoň přiměřené bydlení (pomocí ubytoven, azylových domů, nocleháren, domů na půli cesty a sociálních bytů). Město Pardubice poskytuje také do nájmu městské (podporované) byty.

Podmínkou pro poskytnutí takového bytu do nájmu je podání žádosti a splnění *obecných podmínek pro poskytnutí bytu do nájmu*. Mezi hlavní podmínku patří prokázání bezdlužnosti vůči městu (např. u dopravního podniku)¹. Modelový příklad ukazuje možná rizika pro domácnosti spojená s poskytnutím městského bytu a vyplývá z nich, že je zapotřebí pečlivě vybrat ty domácnosti, jež mají kompetence k trvalému udržení nájemního bydlení. Standardní nájemní bydlení tak není poskytnuto domácnostem okamžitě, ale až po době nutné ke splnění *obecných podmínek pro poskytnutí bytu do nájmu* a získání kompetencí k trvalému udržení nájemního bydlení.

Sociální pracovníci v Pardubicích usilovali o úspěšné zavedení systému prostupného bydlení. V Pardubicích však tento systém není možný z důvodu špatné prostupnosti mezi jednotlivými stupni (vzestupně i sestupně), kterou systém prostupného bydlení předpokládá.

Na městské ubytovně v Češkově ulici žijí často nájemníci několik let a obvyklým jevem je i skutečnost, že zde žije několik generací jedné rodiny v různých bytových jednotkách.

Výzkum pomocí polostrukturovaných rozhovorů ukázal, že většina nájemníků je s bydlením na ubytovně smířená. Nájemníci uvedli, že jsou rádi za střechu nad hlavou a že si na tento typ bydlení vesměs časem zvykli. Za negativum považují především hluk na chodbách a systém návštěv. Nájemníci jsou vesměs velice spokojeni se systémem vrátnice i s jejím personálem. Za hluk na chodbách často mohou děti nájemníků, které si nemají kde jinde hrát. Na ubytovně je proto pro děti zřízená klubovna a dále *předškolka* pro mladší děti.

Nájemníci na ubytovně žijí jak z finančních důvodů, tak z důvodů rodinných. Mezi informátory byli i jedinci, kteří před bydlením na městské ubytovně bydleli v azylovém domě nebo byli bezdomovci.

Do budoucna chce většina respondentů ubytovnu opustit. Někteří už svoji bytovou situaci aktuálně řeší, jiní nad tím jen uvažují a mají to v plánu.

¹ Tato podmínka však nebere v potaz jakékoli jiné dluhy domácnosti.

Seznam použité literatury

HORÁKOVÁ, M., JAHODA, R., KOFROŇ, P., SIROVÁTKA, T., ŠIMÍKOVÁ, I.: *Příjmová chudoba a materiální deprivace v České republice podle indikátorů EU – vývoj v důsledku krize, fiskální konsolidace a sociální reformy*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2013. ISBN 978–80–7416–129–2.

KREBS, V., DURDISOVÁ, J., KOTÝNKOVÁ, M., MERTL, J., POLÁKOVÁ, O., ŽIŽKOVÁ, J., VYCHOVÁ, H., SUNEGA, P.: *Sociální politika*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978–80–7357–585–4.

LUX, M., MIKESZOVÁ, M. a SUNEGA, P. *Podpora dostupnosti bydlení pro lidi akutně ohrožené sociálním vyloučením – mezinárodní perspektiva a návrhy opatření v ČR*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2010. ISBN 978–80–7330–176–7.

SNOPEK, J. a kol. *Systém sociálního bydlení v České republice: Poziční dokument Platformy pro sociální bydlení* [online] [cit. 2014–11–20] Dostupné z: http://www.socialnibydeni.org/sites/default/files/System_socialniho_bydleni_v_CR_-_Pozicni_dokument_-_Platforma_pro_socialni_bydleni.pdf

ŠPALKOVÁ, D., POLÁKOVÁ, O.: *Dotace do bydlení*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2002. ISBN 80–245–0408–1.

Návrh koncepce dostupného bydlení pro osoby v bytové nouzi. [online] Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [cit. 2015–2–8] Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/20155/Dostupne_bydleni_-_prezentace.pdf